GAZETA POŁUDNIOWO-PRUSKA.

Nro. 25.

w Szrodę dnia 26. Marca Roku 1800.

z Berlina d. 20. Marca.

Dnia 17. t. m. umarł tu JW. Królewſki Miniſter pruſki Hrabia Blumenthal w 80 roku życia swego. — J. O. Xiężna Kurlandzka przybyła tu z Pragi. J. O. Xiąże Meklenburg Strelitz poiechał do Strelitz. Hrabina Waza powrociła do Quendlinburga.

z Paryża d. 8. Marca.

Proiekt względem młodych ludzi należących do rekwizycyi, i konſkrypcyi, i maiących lat 20, przyięty zoſtał w 60 kresek przeciwko 20.

Lord Stanophe w swoiey mowie mianey w Parlamencie Angielſkim względem zawieszenia prawa „Habeas Corpus" mowiąc o rządzie Króla Jmć Pruſkiego, wychwala bardzo, iż znioſł wszelką rożnicę urodzenia w edukacyi swych poddanych; co ieſt wyobrażeniem prawdziwie demokratycznym.

Oto ieſt przykład okrucieńſtwa, któremu podpadaią patryoci Neapolitańscy: ieden z nich, który uszedł cudem przed tyrańſtwem, i znayduie ſię teraz w Marsylii, zamknięty był przez 3 dni w tranzecie, na którego rzucano kamienie i wylewano wszelkie nieczyſtości. Wielu z nich utraciło życie tym sposobem.

Nie ieſtże to rzecz zaſtanowienia godna? że Kardynałowie zgromadzeni w Conclave na elekcyą Papieża używaią prawie tyle czasu do udecydowania swego wyboru, ile go nieużyły kommiſſye prawodawcze do ułożenia konſtytucyi, którą 3 miliony głosow gwarantuią, i która ma mieć potężny wpływ do przeznaczeń Europy a może i świata całego. Okoliczność ta zdaie nam ſię wyſtawiać miarę rodzaiu Ducha Elektorow Weneckich, miarę intereſſow licznych, które ich rożnią, i miałkość ich widokow. Zgoła mowiąc prawdę, gdyby Kardynałowie chcieli, Conclave nietrwałoby poł dnia. (L'ami des loix.)

Względem śmierci Oyca Świętego czytamy w pewnym ważnym dziele, co naſtępuie:

„Pius 6ty mieszkał w Walencyi na pierwszym piętrze cytadelli. Przy iego mieszkaniu był piękny ogrod, po którym go w lektyce wożono, ponieważ iego nogi tak były napuchłe, iż chodzić niemogł. Hiszpańſki kommiſſarz, Labrador, wyrobił mu pozwolenie wyieżdżania za miaſto. Oyciec Święty użył raz tego pozwolenia: lecz gdy mieszkańcy z wszyſtkich ſtron zbiegali ſię po błogoſławieńſtwo, nie chciał wyieżdżać za miaſto, obawiaiąc ſię niespokoyności pobożnych ludzi. Labrador przychodził co dzień do Papieża. Przytomność tego agenta potencyi Europeyſkiey, która sama tylko iescze publicznie uymowała ſię o los iego, ożywiała twarz tego ſtarca. Papież powierzał mu swoie małe intereſſa i proſił go, aby ſię wſtawiał za nim do municypalności, gdy co mieć chciał, albo życzył sobie oddalenia iakiey przeciwności. Na wſtawienie ſię Hiszpańſkiego agenta miano zawsze wielki wzgląd. Dopoki mu zdrowie pozwalało, odprawiał zawsze uroczyſtą mszą. Swoy cały czas poświęcał modlitwom, czytaniu na-

bożnych kśiążek i korespondencyi. Odpowiadał na wszystkie zapytania, które mu iako naywyższey głowie kościoła czyniono. Mało sypiał w nocy, wstawał bardzo rychło, lecz po obiedzie używał zawsze snu, co iest powszechnym zwyczaiem we Włoszech. Krotko przed iego śmiercią wydał Dyrektoryat rozkaz przewiezienia go do Dijon z przyczyny znaczney niespokoyności, ktorey się w okolicach Awenionu obawiał. Wiadomość ta bardzo go zmartwiła, i pierwszy raz po swym wyieździe z Rzymu zawołał, żaląc się: ach! niechcą mi pozwolić umierać tu wspokoyności! Jakoż w samey rzeczy tak był słabym, iż ledwo byłby odbył kilka mil drogi, a życia byłby dokonał."

z Paryża d. 11. Marca.

Wszelka nadzieia prętkiego pokoiu zniknęła zupełnie. Buonaparte pomaszeruie sam przeciw nieprzyiacielowi na czele armii rezerwowey składaiącey się z 60,000 woyska, ktora się pod Dijon zgromadzi. Oto iest osnowa odezwy, którą Konsulowie w tey mierze do narodu wydali:

Konsulowie frawcuzkiey Rzeczypospolitey do Francuzow!

„Życzycie sobie pokoiu, lecz rząd pragnie go bardziey nad was. Angielskie ministerium odrzuca pokoy i wydało się z taiemnicą swey polityki. Rozszarpać Francyą, zniszczyć iey marynarkę i iey porty, wymazać imie iey z karty Europy, zniżyć ią do rzędu potencyow drugiego stopnia, kłocić wszystkie narody, aby opanować ich handel i wzbogacić się przez wszystkie. — Oto są zamiary Anglii. Lecz usiłowania iey nie pociągną potencyow lądowych do iey przedsięwzięciow. Słyszały one, iakie iest życzenie Francyi, znaią umiarkowanie iey teraźnieyszych prawideł, i usłuchaią potężnego głosu swego interessu. A ieżeli to nie nastąpi, przeto rząd przypomni sobie, iż do was należy nakazać pokoy. Aby go nakazać, potrzebne są pieniądze, zielazo i żołnierze. Niech każdy usiłuie wypłacić trybut, który winien iest wspolney obronie! A wy młodzi Obywatele! maszeruycie! Nie walczycie iuż za fakcyami, nie zbroicie się o wybor tyrana ale o bespieczeństwo tego, co wam iest naydroższego, to iest: o interess ludzkości i wolności. Już stanęły armie znowu w takiey postaci, która im przyrzeka zwycięztwo. Gdy ie uyźrzycie, gdy uyźrzycie, cały narod, który iednym iest w swym interessie i w swych życzeniach, nie wątpcie Francuzi, iż żadnych mieć nie będziecie nieprzyiacioł na lądzie. Jeżeliby ieszcze ktora potencya odważyć się chciała doznać losu, przeto naywyższy Konsul przyrzeka pokoy, i zyska go na czele woiownikow, którym tyle razy do zwycięztwa przewodniczył. Z niemi znaydzie on owe pola, które wielka pamiątka ich dzieł rycerskich ieszcze sławi. Wśrod bataliow prośić się będzie o pokoy, ale przysięga wam, iż walczyć tylko będzie o szczęśliwość Francyi i spokoyność świata."

Przy tey odezwie wydali Konsulowie dwie uchwały; w pierwszey mówią, iż kto przed 21. Kwietnia większą część swych zapłaci podatkow, ogłoszony będzie publicznie, iż się zasłużył dobrze oyczyźnie; daley wzywaią imieniem chonoru, aby wszyscy starzy żołnierze abszeytowani, nawet i Weteranowie, wszyscy konskrybenci i rekwizycyoniści stawili się do swych chorągwiow przed dniem 5tym Kwietnia w głowney kwaterze w Dijon, gdzie pierwszy Konsul mustrować ich będzie w przeciągu Kwietnia. Podług drugiey ich uchwały wystawiona będzie armia rezerwowa z 60,000 ludzi, którą naywyższy Konsul osobiście komenderować będzie....

Wspomniona odezwa do Francuzow i uchwały Konsulow kommunikowane były onegday Trybunatowi i ciału prawodawczemu. Trybunat przyiął ie z ukontentowaniem i wysłał 3 mowcow do ciała prawodawczego, aby mu oświadczyli, iż Trybuna-

wie życzą sobie, aby wszyscy Francuzi wsparli rząd wszelkiemi takiemi sposobami, iakich exyſtencya, chonor i niepodległość Francyi wymagaią, i że pragną, aby pierwszy Konsul powrocił zwycięzcą do Paryża. Także wyſłał Trybunat mowcow do Konsułow z oświadczeniem swych sentymentow względem oſtatniey odezwy. Konsulowie przyięli ich nader grzecznie, a Buonaparte dał im naſtępuiącą odpowiedź:

„Konsulowie Rzplitey znaią dobrze ducha ożywiaiącego Trybunow pod czas ich seſſyow. Wszelka nadzieia pokoiu lądowego nie zniknęła ieszcze. A ieżeliby nie było w mocy Rzpltey, uſkutecznić myśli Trybunow, to zgoda i entuzyazm Francuzow ieſt pewną rękoymią, że spełni ſię życzenie, aby Buonaparte powrocił zwycięzcą."

Także wydali Konsulowie odezwę do Prefektow względem przyſtawienia konſkrybentow, w którey mowią między innemi: — Rząd teraźnieyszy pragnął zawsze pokoiu takiego, który by był godnym narodu. Ale życzenia pierwszego Konsula niespełniły ſię. Anglia tchnie ieszcze iadem woyny, a drugie potencye oczekuią, nim ſię udeterminuią, iaka będzie nasza poſtać i nasze źrzódła pomocy. Gdy ieſteśmy narodem, który Europę przez swoią śmiałość i pomyślne ſkutki w zadziwienie wprawił, gdy sprawiedliwa ufność ożywia naszą potęgę i środki — przeto potrzeba, abyśmy ſię tylko pokazali, a ląd mieć będzie zaraz pokoy. Ożywiaycie więc patryotyzm i t. d.

Generał Marmont członek rady narodowey, i sekretarz generalny miniſtra woiennego, generał brygardy Vignol, wyiechali tu ztąd z ważnemi zleceniami rządu. — Wydano iuż rozkaz, aby ſię 30,000 konſkrybentow do armii rezerwowey w Dijn ſtawiło. Miniſter woienny Berthier poiedzie z pierwszym Konsulem do armii iako szef generalnego sztabu. Pierwszy Konsul doznaie codzień coraz więcey miłości szacunku, a nawet i ufności przyiacioł i przeciwnikow rewelucyi. Miaſto Dijon leży w środku operacyow woiennych. Szwaycarya leży przed nim, Włochy po prawey a Niemcy po lewey ſtronie. Urządzenia oſtatnie Konsulow wzbudzaią wszędzie powszechne ukontentowanie i przyrzekaią naypomyślnieyszy ſkutek. Także mamy nadzieię, że te nadzwyczayne przysposobienia zbroyne pociągną za sobą prętki pokoy, ponieważ we wszyſtkich odezwach o samey tylko Anglii ieſt mowa, która ſię do pokoiu ſkłonić nie chce. Podług wyrazow własnych Konsula pierwszego Buonaparte oświadczonych dnia 8. t. m. pod czas audyencyi daney ciału dyplomatycznemu, woyna Szuanow ieſt zakończona i ubogie Niemcy, którym bardzo dokuczyliśmy, potrzebuią pokoiu.

z Strażburga d. 5. Marca.

Głoszą, że negocyacye pokoiu z gabinetem Wiedeńſkim znowu ſię rozpoczęły, i że obroty woienne wſtrzymane tu na nowo będą.

Przysposobienia zbroyne czynione nad granicami włoſkiemi każą ſię tam spodziewać prętkiey woyny. Woyſka ſtoiące na zimowych kwaterach ściągaią ſię z pośpiechem do obozow, maszeruią do gory Cenis i Pignerolu, i otrzymały liczne poſiłki. Także wypłacono część żołdu armii włoſkiey i zaradzono iey potrzebom. Większa część tey armii ieſt nowo umundurowana. Dowoz żywności, na którey lewemu ſkrzydłu armii włoſkiey nigdy niezbywało, ieſt iak naylepszy, a epidemiczna choroba uſtała zupełnie od połtory dekady. Massena spodziewany był wkrotce z Genui do Nicei.

z Moguncyi d. 14. Marca.

Generał Moreau przedſewziął był dać dziś wielki obiad, lecz kuryerowie, którzy tu ieden po drugim przybiegali, odmienili ten iego zamyſł i przyśpieszyli iego wyiazd do Strażburga, ktory iuż około południa dziś naſtąpił. Przyczyną tego bydź maią zdarzenia woienne zaszłe pod Strażbur-

giem. Słychać, że iedna kolumna francuzka przeprawiła się tam przez Ren, lecz odpartą została. Rozumiemy, iż przyidzie wkrotce do wyprawy w naszey okolicy, ponieważ woyska maszeruią iuż naprzod.

z Frankfurtu d. 11. Marca.

Francuzi zaczęli w samey rzeczy dziś swoie poruszenia. Austryacy ściągaią się nad Niddą i zerwali most na tey rzece.

z Leydy d. 4. Marca.

Po tylu klęskach i wydatkach ponoszonych przez naszą Rzplitę przez lat 8 w momencie, w którym rozumiano, że wszystkie nasze źrzódła pomocy są wyniszczone, rząd nasz czyni dziś niezmierne usiłowania w nowych przysposobieniach woiennych.

Nietylko nasza armia składaiąca się z więcey 30,000 ludzi powiększona ieszcze będzie znacznie, lecz rząd zatrudnia się nadto podźwignieniem naszey marynarki zbroiąc w tym momencie 9 okrętow liniowych i 80 szalup kanonierskich.

Nie można wierzyć, aby w zamiarze rządu francuzkiego te przysposobienia miały cel odporny tylko; zwłaszcza, gdy wątpiemy bardzo, aby Anglicy i Moskale kusić się mieli, wylądować powtornie na nasze brzegi. Z iedney strony wypadek ostatniey wyprawy przedsięwziętey w owym momencie, w ktorym okoliczności zdawały się obiecywać zdobycie naszey ziemi, powinien ich odstraszać od nowey wyprawy, a z drugiey powinno ich wstrzymać powiększenie w dwoynasob armii francuzkiey i batawskiey od epoki ostatniego wylądowania, tak dalece, że liczne ściąganie woysk i przysposobienia zbroyne marynarki domyślać się każą, iż ich celem iest zaczepna wyprawa przeciw Anglii, która przedsięwzięta będzie w tym czasie, iak okoliczności woyny lądowey pozwolą. Przybywanie woysk francuzkich do naszey Rzeczypospolitey trwa ciągle.

Od brzegow Renu d. 14. Marca.

Francuzki generał Moreau powrocił dnia 7. t. m. z Moguncyi do Strażburga, zkąd nazaiutr do Bazylei udał się.

W Palatynacie wybieraią licznych rekrutow od 18 do 30 lat, niezważaiąc nawet na stan.

Do Wiednia przybył moskiewski generał Milloradowicz, ktory ma bydź przytomny sądowi woiennemu wyznaczonemu na austryackiego generała Froelich z przyczyny kapitulacyi Ankony, którą w Peterzburgu uważaią bydź iednostronną.

z Wiednia d. 8. Marca.

Generał Kray wyiechał iuż tu ztąd do armii. Arcy Xiąże Karol spodziewany tu iest, ale tylko na krotki czas.

Ostatni kuryer z Paryża przywiozł depesze do posta tureckiego, ktory ie natychmiast do Konstantynopola odesłał. Nie wątpiemy, że się ściągaią do stanu Francuzow w Egypcie.

z Wiednia d. 15. Marca.

Dwor nasz przyiął żałobę na 10 dni z przyczyny śmierci Xiężniczki francuzkiey Maryi Adelaidy zmarłey w Tryeście.

W Moguncyi i nad Niddą wzmacniaią się (podług tuteyszey gazety nadworney) Francuzkie woyska w nader wielkiey liczbie. Lecz słychać, iż zdaie się, że marsz ich naprzod znayduie trudność wielką w magazynach, które za niemi dowożone bydź muszą, ponieważ tamteysze okolice zupełnie są wyniszczone.

z Sztokolmu d. 4. Marca.

Król przed swoim odiazdem do Norköping zostawił Hrabiemu Wachtmeister swoy testament; podobnie uczynił on przed 2 laty, gdy wyieżdżał w podroż do Niemiec. Także napominał tuteyszy Konsystorz, aby pilnował tego, żeby nowości prawideł religii wszczęte za granicą nie wkradły się do Szwecyi, i żeby kaznodzieie nauczali czystey nauki Chrystusa bez mieszania obcych szkodliwych myśli.

Dodatek

Dodatek do Nru. 25. Gazety Południowo-Pruſkiey.

z Włoch d. 2. Marca.

Słychać, że Anglicy rzucaią w samey rzeczy bomby i granaty do Genui, także zabrali znaczną liczbę okrętow płynących z żywnością do Genui.

W Rzymie oprowadzano pewnego człowieka z kneblem w uſtach na ośle po ulicach z przyczyny bluźnienia przeciw Nayświętszey Matce Bozkiey, i wſkazano na 5 lat do galer.

z Genui d. 17. Lutego.

Jak tylko generał Massena do Genui przybył, członkowie ciała prawodawczego udali ſię do niego, opisuiąc mu prawdziwy ſtan Rzeczypospolitey, i swoie nieukontentowanie przeciw niektórym osobom rządowym. Ich przełożenia odebrały ſkutek i dnia 15. zrucono 4 członkow kommiſſyi rządowey a 2 złożyło swoie urzędy. Obywatel Corvetto mianowany zoſtał miniſtrem zagranicznych intereſſow i kommiſſarzem rządowym przy generale naczelniku.

Insurrekcya doliny Fontana Bouona szerzy ſię coraz bardziey.

z Turynu d. 22. Lut.

Korpus generała Xiążęcia Rohan maszeruie trzema kolumnami ku gorze Simplon między Piemontem i Wallią, dla opanowania tego ſtanowiſka, ieżeli będzie możno.

z Wenecyi d. 28. Lut.

Rozumiano, że eſkadra moſkiewſka z woyſkami lądowymi, która odbiła ſię od brzegow sycyliyſkich przy końcu Stycznia, przeznaczoną była do Malty, i rozgłoszono nawet, że oblężenie fortecy La Valette iuż ſię rospoczęło. Lecz liſty z Messyny donoszą pod dniem 6. Lutego, że eſkadra moſkiewſka nie popłynęła bynaymniey do Malty, lecz ſłychać, iż ſię udała do Corfu.

Podług liſtow z Palermu Król Neapolitańſki ma opuścić dnia 3. Kwietnia miaſto Palermo i powrócić do Neapolu. Z Sycylii zakazano wywozić zboże, i pozwolony ieſt wywoz iego tylko do Rzymu.

Generał Froelich poiechał z Ankony do Wiednia. Głoszą, że dwor Peterzburgſki zanioſł zaſkarzenia przeciw niemu, z tey przyczyny, że niepozwolił zawieſić chorągwi roſſyiſkiey na cytadelli Ankońſkiey po iey opanowaniu. Woyſko tureckie znayduie ſię w Sinigaglia, i niezachodzą żadne zaſkarzenia przeciw kommendantowi tureckiemu.

z Londynu d. 26. Lut.

Młody Xiąże Orleans zaraz po swoim przybyciu odwiedził hrabiego Artois, i proſił o przebaczenie za wszyſtkie dawne zdarzenia. Oświadczył imieniem swych braci to samo, i przyięty zoſtał bardzo dobrze od Xiążęcia Artois. Z podobnym oświadczeniem poślą młodzi Xiążęta liſty do Mitawy. Lord Grenville oddał Xiążęciu Orleans mieszkaiącemu na ulicy Sackville wizytę urzędową, która zdaie ſię naszym politykom bydź bardzo osobliwą i ważną.

Napper Tandy otrzymał wraz z swoiemi towarzyszami zawieszenie swego proceſſu aż do 5. Maia, ponieważ brakuie iescze rozmaitych ważnych świadkow znayduiących ſię za granicą.

Pan Tierney chce podać iutro izbie niższey żądanie względem roztrząśnienia tego zapytania, iaki właściwy ieſt zamiar z naszey ſtrony w dalszym prowadzeniu woyny?

Rozmaite Wiadomości.

Francuzki generał Marmont, członek rady narodowey, przybył dnia 12. t. m. do

Hagi i udał ſię natychmiaſt z francuzkim poſłem Semonville do Dyrektoryatu. — Z Węgier donoszą, co naſtępuie: „W naszym kraiu pełne są drogi rekrutow i koni prowadzonych do armii. Wybieraią tu do woyſka nawet żennych ludzi. Nasze złoto i srebro niknie; nie widziemy tylko aſſygnaty i monetę miedzianą." — Jeszcze przed końcem Marca armia generała Moreau przenoſić będzie 100,000 woyſka zupełnie uzbroionego. — Na flocie angielſkiey pod Genuą znayduie ſię wiele auſtryackiego woyſka, które admirał Keith do kraiu genueńſkiego wysadzić chce. — Podług donieſień z Hagi pogłoſki o wielkich odmianach w Londynie niezgadzaią ſię z prawdą. — Donoszą z Paryża, że flota Breſteńſka rozwinęła żagle. — Między Cesarzem rzymſkim i Anglią zawarty zoſtał traktat poſiłkowy. Cesarz i Elektor Bawarſki obowiązali ſię, iż nie uczynią żadnego oddzielnego pokoiu bez Anglii. — W Czechach, Morawii i Węgrzech zaczęła ſię konſkrypcya żydow do woyſka, których wysełaią zaraz na muſtrę do Wiednia. Wielu z umieiących czytać i pisać mianowano unteroficyerami. W Węgrzech tak wielki ieſt niedoſtatek ludzi, iż na wiosnę same kobiety i dzieci przymuszone będą uprawiać pola. — Długi Anglii wynoszą 1 bilion 599 milionow 615,000 talerow, i przenoszą zapewne maſſę gotowych pieniędzy całey Europy. — Gdy garnizon francuzki zabrany w Ankonie w niewolą powracaiąc do Francyi do Bolonii zbliżał ſię, i mieszkańcy troykolorową chorągiew uyźrzeli, rozumieli, iż Francuzi przychodzą atakować Auſtryakow; wyszli na przeciw nim z oznakami radości swey, lecz muſieli za to odpokutować okropnie; gdyż aresztowano więcey 50 osob i puszczano przez rozgi. Reggio ogołocone ieſt prawie z ludzi, których deportowano z przyczyny swego przywiązania do Francuzow. — Stosownie do donieſień francuzkich ſtan zdrowia Cesarza ſtaie ſię coraz krytycznieyszym; ſtracono nawet nadzieie ocalenia go, ale używaią wszelkich sposobow, aby przynaymniey przedłużyć iego exyſtencyą.

Obwieszczenie. Znalazł ſię tu dnia 19. tego mieſiąca człowiek z weyźrzenia zmyſłow niemaiący, około 20 lat ſtary, od ktorego nic dowiedzieć ſię można, ani zkąd rodem, gdyż na każde zapytanie tylko *Niewiem* odpowiada. Jeſt śrzedniego wzroſtu, ma na sobie spodnie granatowe ſtare, boty, trzy płocienne łachmany, wierzchnia ma zielone wyłogi, czapkę z sukna nakrapianego z ſiwemi barankami, szare oczy i włosy brunatne. Ponieważ tenże człowiek, iak wnoſić ſię daie, od swoich krewnych uciec muſiał, przeto niniejszym każdy, ktoryby go znał wzywa ſię z prożbą niezwłocznie nas o tym uwiadomić. W Poznaniu dnia 21. Marca roku 1800.

Magiſtrat JK. Mci Pruſſ-Połud.

Do sprzedania. My Fryderyk Wilhelm z Bożey łaſki Krol Pruſki. Wiadomo czyniemy, iż w departamencie naszym Kaliſkim, a dyſtrykcie Wartſkim sytuowana wieś Milejewo dziedziczna Piotra Urodz. Konopnickiego, na żądanie wierzycieli publicznie ma bydź sprzedana, 1 ieſt taż wieś 42,342 tal. 21 dobr. gr. taxowana. Ci więc, ktorzy są mocni do poſiadania dobr dziedzicznie niniejszym patentem publicznie na termin dnia 18. Junii, dnia 18. Septembris, i dnia 15. Grudnia a. c. o godzinie 10. zrana przed konsyliarzem Szede, do ſtawienia ſię na naszey inſtrukcyiney izbie zapozywaią ſię, gdzie ofiarowanie swoie podać, i przysądzenia sobie tychże dobr oczekiwać maią. Taxę można będzie w tuteyszey Regencyi regiſtraturze także w Regencyi w Brzegu i w kreis Juſtyc kommiſſyi Sieradzkiey przeglądać. W niedoſtatku znaiomości rekommenduią ſię Juſtyc kommiſſarze Decz i Nowag, także Juſtycrat Tytel. Przyczym ſię także oznaymuie, iż po wyiściu licytacyinych terminow podania dalsze przyięte nie będą. Dan w Kaliszu na Regencyi dnia 18. Februari roku 1800.

Drukował Deker i Kompania w Poznaniu.